

Vuosikertomus 2014

ProAgria Länsi-Suomi

Sisältö

Avaintiedot 2014	3
Toimintaperiaatteet	4
Toimitusjohtajan katsaus	5
Hallinto ja organisaatio	6
Palveluryhmäkatsaukset	
ProAgria Maito ja Liha	10
ProAgria Kasvi	13
ProAgria Yritys	16
ProAgria Tekniikka	18
Maa- ja kotitalousnaiset	21
Satakunnan Kalatalouskeskus	24
Kannattavuuskirjanpito	25
Talouden tunnusluvut	26
ProAgria Keskukset valtakunnallisesti	27
Yhteystiedot	30

Kuvat (sivu):

ProAgria Länsi-Suomi: 7, 8, 9, 11, 18, 20, 22, 23
 Essi Jokela: kansi, 3, 4, 5, 10, 13, 15, 16, 21, 22c, 24, 27
 Anssi Kumpula: 17
 Scandinavian Stockphoto: 29

Taitto: Essi Jokela
 5/2015

Avaintiedot 2014

Maatila-asiakkaita	3000
Maitotiloja maitotilaneuvonnan asiakkaina	453
Maaseutuyrityksiä asiakkaina	300
Viljelysuunnitelmia	615
Luomutilojen viljelysuunnitelmia	26
Tukihakemusten neuvontaa	606
Maatilojen talouslaskelmia ja liiketoimintasuunnitelmia	316
Sukupolvenvaihdossuunnitelmia	222
Kirjanpito- ja veroneuvontaa	332
Kasvukauden aikaisia kasvustokäyntejä (tiloja)	80
Tuholaistarkkailua avomaan vihannesviljelytiloilla	20
Työterveyshuollon työolosuhdekäyntejä	95
Kannattavuuskirjanpilotiloja	127
Vesitalouden suunnitelmia	100
Rakennussuunnittelukohteita	35
Laatutarha-auditointeja	35
Pienryhmissä osallistujia	160

Toimintaperiaatteet

Missio

Missio on Maaseudun puolesta.

Visio

Visio on luoda valtakunnan paras asiantuntijaverkosto, joka edistää tehokkaasti maaseutuyritysten kilpailukykyä ja hyvinvointia. Samalla kehitämme maaseutuympäristöä ja yhteisöllisyyttä maaseudun elinvoimaisuuden parantamiseksi.

Arvot

Arvot ovat:

- Asiakkaan menestyminen
- Osaava, innostunut henkilöstö
- Maaseudun puolesta
- Kestävä kehitys
- Riippumattomuus

Toiminta-ajatus

Tarjoamme maatala- ja maaseutuyrittäjille kilpailukykyä parantavia asiantuntijapalveluja tukeutuen sekä omaan henkilöstöön, että muiden asiantuntijaorganisaatioiden osaamiseen.

Katse tulevaan

Vuosi 2014 oli ProAgria Länsi-Suomi ry:n toinen toimintavuosi. ProAgria Länsi-Suomi ry syntyi 2013 alussa, kun ProAgria Farma ry ja ProAgria Satakunta ry yhdistyivät. Molemmilla oli yli sata vuotta toimintaa takanaan, joten juuret ovat syvällä alueen maaperässä.

Maatalouden tuotantorakenne alueellamme on hyvin monipuolinen, mikä asettaa asiantuntijoi-lemme kovan haasteen. Alueella on lähes 10 000 maatilaa, joilla on viljelyksessään noin 20 % Suomen peltoalasta. Alueella tuotetaan kotimaan tuotannosta kananmunista 70 %, siipikarjanlihasta 50 %, sianlihasta 40 %, sokerijuurikkaista 85 % ja avomaan vihanneksista 40 %.

Kuluneen vuoden aikana tila- tai yrityskohtaisia palveluja käytti noin 3000 maatala-asiakasta ja 300 maaseutuyritystä.

Asiakkaiden odotukset asiantuntijoiden osaamiselle ja palvelukyvylle kasvavat jatkuvasti. Asiakastilat kasvavat ja ovat entistä yritysmäisemmin hoidettuja. Suuri haaste asiantuntijapalveluille on pystyä tuottamaan muuttuvien tarpeiden mukaista palvelua. Jotta pystymme vastaamaan sekä asiakkaiden että sidosryhmien haasteisiin, on yhteiskunnan tuen säilyminen nykyisellä tasolla välttämätöntä. Koska Satakunnan ja Varsinais-Suomen alueen tiloilla tuotetaan kaikkia yleisimpiä maatalouden kasviviljely- ja kotieläintuotteita, ovat asiakkaiden vaatimukset osaamiselle ja palvelutarjonnalle poikkeuksellisen haasteelliset. Lisäksi erilaiset määräajat esimerkiksi hakemusten jättämisessä aiheuttavat meille kysynnän voimakasta vaihtelua, mikä tuo toiminnan suunnitteluun ja henkilöstön jaksamiseen haasteita.

Valtion tukitason lasku ja maatalouden huono kannattavuus tuovat haasteita niin asiakastiloille kuin myös ProAgrian toiminnalle. Euroopan Unionin rahoituskauden vaihtuminen näkyy lähiajan toiminnassa. Maatalouden tukijärjestelmät uudistuvat täysin vuonna 2015. Uudistus on suurin sitten vuoden 1995. Tarve neuvonnalle ja asiantuntijapalveluille on ollut suurta, ongelmana on ollut lopullisten päätösten ja tulkintojen viipyminen.

Uusi Neuvo 2020 -maatilojen neuvontajärjestelmä käynnistyi tänä keväänä. Järjestelmä luo uusia mahdollisuuksia neuvonnan toteuttamiseen. Uusien kehittämishankkeiden ideointi on meneillään.

Kiitän lämpimästi asiakkaitamme, sidosryhmiä sekä omaa porukkaamme hyvästä yhteistyöstä vuoden mittaan.

Timo Junnila
Toimitusjohtaja
ProAgria Länsi-Suomi

Hallinto ja organisaatio 2014

ProAgrid Länsi-Suomen edustajisto

Puheenjohtaja Juha Hämäläinen, Ulvila
Varapuheenjohtaja Janne Tiiri, Oripää

Jäsenet:

Varsinais-Suomi

Ali-Keskikylä Raimo
Alikirri Vesa
Eskola Heikki
Heinonen Jukka
Hulmi Antti
Kara Lasse
Kraappa Kalle
Kuusela-Virtanen Tiina
Kuusisto Marja
Kyyrä Anneli
Laitakoski Teemu
Lassila Johanna
Levänen Jaakko
Lindholm Jussi
Metsola Riitta
Mikkola Anne
Mikkola Kalle
Mäntyharju Jarmo
Pirilä Seppo
Rand Jorma
Saarnivaara Tomi
Salmi Turkka
Seppä Antti
Suominen Mirja
Tammi Toive
Tiiri Janne
Toivola Kirsi
Toivonen Antti
Toivonen Mauri
Toivonen Seija
Tuijula Immo
Tytykoski Martti
Uusitalo Ilkka
Valtonen Erkki
Vapola Katariina
Vähäsullo Jussi
Väihkönen Esko

Satakunta

Ahonen Matti
Alho Paavo
Ali-Rantala Sami
Anttila Mari
Aro Pirkko
Einola Asta
Erkkilä Timo
Hämäläinen Juha
Iltanen Pirjo
Järä Henry
Kankare Eija
Kauppi Merja
Koiranen Tapani
Koivula Reetta
Korvala Seppo
Koskiranta Pertti
Kujala Pirkko
Lahtinen Juhani
Lapikisto Ari
Marttila Jouko
Mattila Ilkka
Mikola-Luoto Marja-Liisa
Niskala Jorma
Pakola Matti
Piirainen Jarmo
Poti Kirsi
Strömberg Juha
Sulin Teuvo
Tammelin Maarit
Torpo Sari
Äijö Pirjo

ProAgrid Länsi-Suomen hallitus

Puheenjohtaja Olli Alikärri, Koski TI

Jäsenet:

Katariina Isotalo, Salo
Matti Leikkanen, Sastamala
Ilkka Mattila, Pori
Riku Olli, Mynämäki
Timo Sairanen, Lieto
Sari Vuorela, Siikainen
Maija Willman, Rauma (Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten edustaja)
Matti Jaakkola, Säskylä (asiantuntija, Satakunnan Kalatalouskeskus)
Toimitusjohtaja Timo Junnila (hallituksen sihteeri)

Henkilöstön edustajana hallituksessa: Anne Johansson, varalla Kari Ranta.

Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen hallitus

Puheenjohtaja	yrittäjä	Maija Willman, Rauma
Varapuheenjohtaja	kokki	Anu Hakala, Huittinen
Jäsen	ruokapalveluohjaaja	Mari Portaala, Marttila
Jäsen	emäntä	Jaana Pere, Nakkila
Jäsen	emäntä	Johanna Suokivi, Rusko
Jäsen	maatalousyrittäjä	Sirpa Pietilä, Loimaa (Alastaro)
Jäsen	opinto-ohjaaja	Kaisa Kallio, Pori (Noormarkku)
Sihteeri	toiminnanjohtaja	Mia Puotunen, Naantali 30.8.2014 saakka
Sihteeri	vt.toiminnanjohtaja	Mari Mäenpää, Parainen 1.9.2014 lähtien

Olimme mukana Oripään Okra-maatalousnäyttelyssä.

Maitotilavaliokunta

Puheenjohtaja: Laura Mikkola Koski TI

Jäsenet: Juhani Lahtinen, Kokemäki; Mika Höynälä, Kiukainen; Leena Kivilahti, Jämijärvi; Lassi Mäkinen, Tarvasjoki; Marjo Uusi-Kinnala, Laitila. Sihteeri Riitta Pietilä, varalla Sanna Jääskeläinen ProAgria Länsi-Suomesta. Valiokunnassa on myös asiantuntijajäsenet Satamaidolta, Länsi-Maidolta, Fabasta ja ProAgria Länsi-Suomen hallituksesta.

Satakunnan Kalatalouskeskuksen johtokunta 2014

Puheenjohtaja: Matti Jaakkola, Säskylä

Jäsenet: Rannikkoalueelta: Timo Erkkilä, Pori; Arvi Elomaa, Luvia; Ari Uusimäki, Merikarvia; Jon Hacklin, Pori. Sisävesialueelta: Jukka Hietämäki, Pomarkku; Markku Mäntyranta, Säskylä; Pentti Isokorpi, Kokemäki; Jouko Marttila, Parkano.

Lisäksi johtokunnassa on ProAgria Länsi-Suomen edustajana Timo Junnila, sihteerinä vt. toiminnanjohtaja Tero Ylikylä 30.9.2014 saakka, 1.10.2014 alkaen toiminnanjohtaja Johanna Möttönen.

Tilintarkastajat

Varsinainen Tilintarkastaja Risto Pohjanpiiri HTM, BDO Yhtiötarkastus Oy
Varatilintarkastaja BDO Yhtiötarkastus Oy

Järjestötoiminta

ProAgria Länsi-Suomen jäsenyhdistyksiä oli vuoden 2014 lopussa yhteensä yli 300 ja jäseniä noin 13 000. ProAgria Länsi-Suomi ylläpitää yhdistysten jäsenrekistereitä, hoitaa jäsenmaksun keruun ja palautukset yhdistyksille. Yhdistysten puheenjohtajille ja sihteeille postitettiin kolme järjestökirjettä.

Viestintä ja markkinointi

ProAgria Etelä-Suomen ja ProAgria Länsi-Suomen yhteinen asiakas- ja jäsenlehti Satoa ilmestyi neljä kertaa. Lehti kertoo ajankohtaiset asiat maaseutuyrittämisestä ja maaseudun yhteisöllisyydestä. Lehden levikki on 33 500 maaseudun taloutta.

Tiedotimme asiakkaillemme sähköpostitse sekä nettisivujen www.proagria.fi/lansi kautta ajankohtaisista koulutuksista ym. asioista.

Osallistuimme kesällä Oripään Okra-maatalousnäyttelyyn sekä syksyn KoneAgria-näyttelyn järjestämiseen. KoneAgria on maatalouden ammattilaisille suunnattu kone-, laite- ja tarvikenäyttely, joka järjestettiin kymmenettä kertaa Jyväskylässä 8.-11.10.2014.

ProAgria Maito ja Liha

Kasvukausi ja maidontuotanto

Kasvukausi oli paikoin erittäin hyvä viljan ja säilörehun satojen ja laadun suhteen. Kevät ja alkukesä olivat viileitä ja sateisia. Ensimmäinen säilörehusato oli määrällisesti hyvä. Kuivuus ja lämmin kesä heikensivät kuitenkin toista satoa paikoin paljonkin, mutta useimmilla maitotiloilla rehua saatiin korjattua riittävästi. Laadultaan säilörehusadot olivat hyviä ja selkeästi parempia kuin edellisvuonna. Tämä loi hyvät edellytykset keskituotosten nousulle tulevana talvena. Kuivikkeita saatiin syksyn pou-takeleillä korjattua hyvälaatuisena talteen.

Lypsylehmien määrä on ollut kasvussa jo parina viime vuonna. Lehmien keskituotokset kääntyivät myös hienoiseen nousuun. Maidontuotannon tuotosseurannassa oli mukana ProAgria Länsi-Suomen alueella 453 maitotilaa v. 2014 alussa. Niistä 4-5 % lopetti tuotannon vuoden aikana. Keskituotos nousi 227 kilolla lehmää kohti alueen tuotosseurantatiloilla saavuttaen 8987 kg/lehmä. Keskituotanto oli 37,2 le/karja (vuonna 2013: 35,2 le/karja).

Maidon- ja lihantuotanto kasvoi, tuottajahinnat laskivat

Maidontuotanto kasvoi viime vuonna Suomessa 3 % ja nousi korkeimmalle tasolle yhdeksään vuoteen (I). Maidon tuottajahinnat vahvistuivat vielä alkuvuonna ja pysyivät hyvällä tasolla syksyyn saakka. Ukrainan kriisin, talouspakotteiden ja Venäjän asettaman maidon tuontikiellon myötä tuottajahinnat kääntyivät kuitenkin Suomessa loppuvuodesta laskuun ja vajosivat kahden vuoden takaisin hintoihin. Hinnat laskivat jopa 12 % edellisvuoteen verrattuna.

Yhtäkkisen hinnanlaskun kompensoimiseksi maidontuottajille maksettiin kansallista kriisitukea syksyiltä 2014 12,5 snt AB-alueella ja 1,5 snt C-alueella. Vuoden 2014 maitomarkkinoita puhuttivat myös Kilpailuviraston tekemät päätökset maidon hinnoittelusta.

Siipikarjan, naudanlihan ja kananmunien tuotanto kasvoi myös koko maassa. Siipikarjanlihan tuotanto rikkoi ennätysjä jo neljäntenä vuonna peräkkäin (v. 2014 113 milj. kg). Munantuottajille vuosi oli raskas, sillä munien hinta laski n. 15 % edellisvuoteen verrattuna. Lampaanlihan tuotanto kasvoi jopa 13 % ja karitsanlihan keskihinta ylitti 4 € kilolta. Naudanlihan tuottajahinnat putosivat 2 %.

Sianlihan tuotanto puolestaan väheni maassamme 4 % ja oli alhaisimmalla tasolla 12 vuoteen. Sikoja oli joulukuun alussa maassamme n. 1,22 miljoonaa. Venäjä asetti sianlihalle tuontikiellon jo alkuvuodesta, mikä syvensi sikataloudessa jatkunutta lamaa entisestään. Hinnat putosivat n. 9 % 1,5 €/kg tasolle loppuvuodesta. Sikatalouden investointeja ei juurikaan alalla tehty.

Luomun suosion kasvu näkyi myös luomumaidon tuotannon kasvuna. Varsinainen luomusiipikarjanlihan tuotanto käynnistyi viime vuonna kokeiluvaiheiden jälkeen. Naudan, lampaan ja siipikarjan lihan tuotanto kasvoi, mutta sianlihan väheni hieman. Luomutuotanto jatkaa kasvuaan.

Tuotosseurannan muutokset

Valtakunnallisen tuotosseurannan kehittämisprojektin myötä valmisteltiin uusia palveluja. Vuoden 2015 alussa tuotosseuranta jakaantui kahteen osaan; tuotosseurantaan ja tuotannon ohjaukseen. Tuotosseuranta sisältää maidon mittauksen ja tietojen tallentamisen. Tuotannon ohjaus sisältää tulosten analysoinnin ja toiminnan kehittämisen niiden pohjalta. Myös tuotosseurannan ohjesääntöuudistus tuli voimaan 1.1.2015. Näiden isojen muutosten vuoksi syksyllä järjestettiin Karjakinkeritilaisuudet tuottajille Loimaalla ja Kankaanpäässä. Muutoksista tiedotettiin tuottajia jo syksyllä lehdissä, kirjeitse, sähköpostitse ja asiakastapaamisissa. Loppuvuodesta aloitettiin jo maitotilaneuvonnan palvelusopimusten uusinta vuodelle 2015. Noin 55 % tuotosseurantatiloista osti alueellamme ruokinnan asiantuntijapalveluja. Suurin osa tuotosseurantatiloista (70 %) valitsi omatoimisen tuotosseurannan (TuseTila). Vuoden aikana tehtiin myös ensimmäiset SOP-työohjeet maitotilojen eri työvaiheisiin.

Nurmentuotannon kehittäminen

Tuottajien kiinnostus nurmipalveluihin jatkui. Säilörehun laadun ja määrän merkitys maidontuotantoon ymmärretään entistä paremmin aktiivisen nurmitoiminnan ja palvelujen kehittyessä. Säilörehukartoitukset, tuotantokustannuslaskelmat ja säilörehunäytteiden analysointimäärät nousivat. Valtakunnallinen yhteistyö Atrian lihanautatilojen nurmineuvonnassa alkoi.

Kahden uuden nurmipienväestön toiminta aloitettiin, toinen Loimaalla ja toinen Lavia-Kiikoisten suunnalla. Viisi muuta nurmipienväestöä jatkoi toimintaansa. Aiheesta järjestettiin useita pellonpiennarpäiviä, retkiä sekä koulutuspäiviä. Syyskuussa pidettiin Kokemäen koulutilalla nurmien täydennyskylvöpäivä, jossa oli työnäytöksiä, nurmiseosesittelijä sekä kasvusto-, laatu- ja juuristohavaintoja yhteistyötahojen avustuksella. Loppuvuodesta nurmiryhmässä olevat tuottajat (32 osallistujaa) tekivät myös Alppien nurmimatkan Itävallan ja Italian maisemiin.

Pienväestötoiminta, koulutukset ja retket ovat olleet olennaisessa osassa kannustettaessa tiloja kehittämään omaa nurmentuotantoaan, satotasojä ja rehun laatua. Satakunnassa nämä toimet on toteutettu pääasiassa Sataidea-hankkeen tuella.

Pienryhmätoiminta ja tuottajakoulutukset jatkuivat hanketoiminnan turvin

Myös muiden pienryhmien toiminta jatkui Sataidea-hankkeen turvin Satakunnan alueella. Satakunnassa hiehojen kasvatukseen painottuva ryhmä, robottitilojen ryhmä ja karjaryhmä jatkoivat aktiivista toimintaansa. Varsinais-Suomessa jo edellisvuonna alkaneen hiehoryhmän tapaamisia jatkettiin.

Pienryhmätapaamisista on saatu erinomaista palautetta ja ne ovat kiinnostaneet tuottajia runsaasti. Tuottajille järjestettiin useita tutustumisretkiä vuoden mittaan lähinnä Pohjanmaan ja Keski-Suomen alan yrityksiin. Teemapäivien aiheina oli mm. navettarakentaminen, karjatilan kasvivalikoima ja valkuaiskasvit, nautan homeopaattinen hoito ja nuorkarjahavainnot.

Kiinnostus lammastalouteen on kasvanut viime vuosina, etenkin Varsinais-Suomen suunnalla. Koulutustarjontaa on siksi haluttu laajentaa vähitellen myös lammastiloille. Viime vuonna järjestettiin lammastalouden käytännön päivä Eurajoella sekä tanskalaisen keritsijän ja lampurin David Wooton luentotilaisuus Huittisissa. Lisäksi syksyllä pidettiin Merikarvialla paimenkoirien käyttöön kotieläintiloilla kannustava teemapäivä.

Koulutusten lisäksi nauta-, lammas- ja sikatiloille tarjottiin tuotannon, ruokinnan ja talouden suunnittelua, rakennussuunnittelua, pellonkäytön suunnittelua sekä mm. tietoa EU- ja luomuvaatimuksista.

ProAgria Länsi-Suomi

Maitotilojen kehityslukuja	Länsi 2014	koko maa 2014	2013/2014 muutos-% Lännessä
Tuotosseurannassa karjoja	429	6180	-4,7
Lehmiä	15947	231763	1,0
Lehmiä kpl/karja	37,2	37,5	6,0
Keskituotos kg	8987	9112	2,6
Rasva-%	4,2	4,13	0,5
Valkuais-%	3,39	3,38	0,6
Keskipoikimakerta	2,35	2,34	1,7
Poikimaväli pv	422	416	-0,9
Siem./poikiminen	1,91	1,94	
EKM kg/elinpäivä	12,4	12,5	

ProAgria Kasvi

Toimintaympäristön muutokset

Kasvinviljelytuotteiden osalta jatkui tuotehintojen laskeva trendi. Viljojen ohella myös useimpien erikoiskasvien tuotehinnat olivat laskussa. Viljaa rehuna käytävien eläinten ruokinnassa aleneminen näkyi edullisempaan rehun hintana, mutta toisaalta erityisesti sianlihan hinta laski vastaavasti. Suurimmalla osalla alueesta saatiin hyvä sato, joka osittain kompensoi alhaisia hintoja. Aikaisten lajikkeiden osalta sadonkorjuu tapahtui hyvissä olosuhteissa, mutta myöhäisempien lajikkeiden, erityisesti vehnän osalta korjuukelit olivat erityisen huonot. Suurin osa vehnästä jouduttiinkin myymään rehuksi. Viljan viljelyn tulos jäi heikon laadun ja hinnan vuoksi edellisvuosia huonommaksi.

Erikoiskasvien jalostus jatkui alueella aiempien vuosien laajuudessa. Vihannesten ja juuresten jatkojalostuksen lisäksi Suomen ainoa sokeritehdas Säkylässä on hakenut uusia viljelijöitä. Viljelijöiden ja toimivan johdon omistukseen siirtynyt tärkkelysperunatehdas jatkaa Kokemäellä ja investoi tehtaan sivutuotteiden jatkojalostukseen. Teollisuuteen ja tuoremyyntiin viljeltäviä vihanneksia ja juureksia ovat mm. porkkana, punajuuri, kaali, herne, lanttu, pinaatti ja palsternakka. Mahdollisuuksia monipuoliseen kasvinviljelyyn toimialueella riittää edelleen. Erikoiskasvien kannattavuus suhteessa viljaan säilyi paremmin.

Kotieläintalous on vahvaa Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa ja sen seurauksena alueemme on merkittävä rehuviljan käyttäjä. Broilertuotannon määrä on edelleen kasvussa. Ohraa menee sioille, vehnää broilereille ja ohraa ja kauraa nautakarjalle. Kasvava tuotanto luo haasteita karjanlannan levitykselle ympäristötuen ehtojen mukaisesti. Alueella onkin aktiivisesti kehitetty erilaisia lannan jatkojalostustekniikoita.

Talouden epävarmuus, hintavaihtelut, tulevat tukimuutokset sekä investointien suurentunut koko vaikuttavat siihen, että investointeja tehdään entistä harkitummin. Suunnittelussa lasketaan aiempaa tarkemmin eri vaihtoehtoja ja tilan kokonaisuutta. Tämä asettaa uusia vaatimuksia myös tehdyille laskelmille.

Viljelijöiden lukumäärä on laskenut vuosittain 3–5 %. Samansuuntaisen kehityksen arvioidaan jatkuvan tulevina vuosina. Kaikki peltoala on kuitenkin säilynyt viljelyksessä ja useimmissa tuotantosunnissa tuotantomäärät ovat säilyneet tasaisina.

Kasvinviljelyn palvelut

Uudet kasvintuotannon palvelut Viljelysuunnittelu, ViljelyTuotto ja ViljelyKasvu lanseerattiin.

Viljelysuunnittelu-palvelussa asiakas varmistuu, että tukiehdot ja lainsäädännön vaatimukset huomioidaan. Lainsäädännön ja tukiehtojen rajoitusten huomioiminen tuottaa haastetta erityisesti suunniteltaessa kotieläintilojen lannan käyttöä pelloilla. Kotieläintilojen viljelysuunnittelu muodostuu kokonaisuudesta, jossa pyritään hyödyntämään tilalla muodostuva lanta ja tuottamaan laadukasta rehua tai valkuaista karjalle kustannustehokkaasti. Viljelysuunnittelussa ja lohkokirjanpidon tekemisessä joudutaan ottamaan huomioon lisääntyneet ympäristötuen ja lainsäädännön vaatimukset. Vaatimukset perustuvat moniin eri asetuksiin ja ohjeisiin ja niiden huomioon ottaminen tila- ja lohkokokoaisesti vaatii yhä enemmän aikaa ja ammattitaitoa. Viljelijän on useimmiten mahdotonta itse hahmottaa kaikkia vaatimuksia, joita hänen tulee viljelyssään noudattaa.

ViljelyTuotto-palvelussa edellisen lisäksi suunnitellaan kasvinsuojelua ja viljelyä markkinatilanne huomioiden. Hintojen vaihdellessa ja epävarmuuden lisääntyessä riskien hallinnan merkitys korostuu. Samoin täytyy pyrkiä ennustamaan tulevaa hintakehitystä ja arvioimaan tuotantopanosten käytön kannattavuutta sekä asettamaan tavoitehintaa viljeltävälle sadolle.

ViljelyKasvu-palvelussa neuvonta on intensiivisempää ja viljelysuunnittelun ja talouden laskennan lisäksi käydään kesällä pelloilla ja annetaan suosituksia kuluvaan kasvukauden toimenpiteiksi. Lisäksi neuvontapalvelua käyttäville viljelijöille järjestetään koulutuksia, joissa haetaan parhaita käytäntöjä tilojen käyttöön. Lohkopankista on saatavissa kasvintuotannon talouteen vertailutietoa muista tiloista. Palvelussa on erilliset ryhmät vilja- ja nurmitiloille.

Viljavuusnäytteiden GPS-paikannettu näytteenottopalvelu täydentää viljelysuunnittelupalveluiden palveluvalikoimaa. Lisäksi tarjotaan palveluja tukihakemuksen täyttöön, ympäristötuen lisätoimenpiteisiin liittyen sekä järjestetään kasvinsuojelukoulutuksia. Lisäpalveluina edellisiin tarjotaan valtion tukemaa tilaneuvontaa. Tilaneuvonnan kautta voidaan käydä tarkemmin läpi mm. täydentävien ehtojen vaatimuksia.

Investointilaskelmia ja elinkeinosuunnitelmia tehtiin kasvinviljelytiloille eniten sukupolvenvaihdoksiin liittyen sekä viljankuivureihin, viljavarastoihin ja salaajituksiin. Muita talousneuvonnan palveluja viljelytiloille ovat tilipalvelut ja tukihakemukset. Tilipalveluasiakkailta on mahdollisuus teettää tilinpäätökseen liittyvä tulosanalyysi. Tuloanalyysissä on mahdollista vertailla tuloksen kehitystä eri vuosien välillä. Tulosanalyysiin on mahdollista saada vertailutiedoksi muiden vastaavien tilojen keskiarvotiedot jolloin on mahdollista hakea kehityskohteita. Satakunnassa Sataideaa-hankkeen kautta tarjottiin viljelijöille koulutusta, retkiä ja toimintaa pienryhmissä. Pienryhmiin osallistui yhteensä n. 160 viljelijää ja kaikkiin hankkeen järjestämiin tilaisuuksiin yhteensä n. 1000 viljelijää. Pienryhmissä keskityttiin benchmarking-toimintamallin tehokkaampaan käyttöön ja sitä kautta suurempaan hyötyyn.

Luomutuotannon palvelut

Luomutuotanto kiinnostaa yhä useampia tiloja. Tavanomaisen kasvintuotannon arvokkaat tuotantopanokset ja alhainen sadonarvo ei palkitse viljelijää. Hintojen laskut ja heilahtelut koskettavat myös luomutiloja, mutta monipuolisemman tuotannon ja alhaisemman kustannustason kautta vaikutukset ovat pienemmät. Tukiudistuksessa luomutilojen saattaa olla helpompi säilyttää nykyinen tukitaso ja joistakin vaatimuksista tilat saavat vapautuksen.

Vuonna 2014 luomuun siirtyneitä tiloja oli kuitenkin sangen harvalukuinen joukko. Suurimpana syynä oli tulossa oleva ohjelmakauden vaihto, joka on heijastunut koko maataloussektoriin. Luomuala kuitenkin lisääntyi, lähinnä jo luomussa olevien tilojen pinta-alan kasvun kautta. Taantumasta huolimatta luomutuotteet kiinnostavat kuluttajaa ja olisi tärkeää, että luomutuotteiden valikoimaa voitaisiin kasvattaa kotimaisella tuotannolla.

Luomuneuvonnan merkittävä saavutus oli pienryhmätoiminnan käynnistyminen. Viiden tapauksien aiheina oli mm. luomusatojen nosto, rikkojen hallinta ja muilta luomuviljelijöiltä oppien ammentaminen etenkin eri maalajeihin liittyen. Lisäksi käytiin kasvustokäynneillä ryhmien luomutiloilla, mikä oli selvästi viljelijöiden mielestä antoisinta. Luomuviljelijöillä on selvästi halua kehittää tilojensa tuotantoa ja tuottoa.

Järjestimme Satakunnassa luomuperuskurssin keväällä ja syksyllä organisoimme koulutuspäivän MTK:n siemenalan kehittämishankkeelle luomusiemenen tuotannosta. Kesällä oli retki luomutuottajille Etelä-Pohjanmaalle.

Luomuneuvonnan resurssit paranivat, kun saimme luomuasiantuntijan Someron seudulle. Valtuutetut luomutarkastajat tekivät tuotantotarkastuksia kasvi- ja kotieläintiloille Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten toimeksiannosta.

Osallistuimme aktiivisesti Maaseutukeskusten Liiton organisoimiin luomuhankkeisiin. Mellilässä tehtiin luomuviljan havaintokokeita asiakkaan peltolohkolla. Samalle alalle tuli myös virallinen lajikekoe luomuhallalle, -kauralle ja -vehnälle. Lohkolla järjestettiin pellonpiennarpäivä yhdessä MTK-Varsinais-Suomen Luomuvakka-hankkeen kanssa. Vastaavia tilakokeita tehtiin myös muissa maakunnissa.

Asiantuntijamme osallistuivat myös luomutuotannon hyvien tuotantotapojen oppaiden kirjoittamiseen. Naudanlihantuotannon opas on jo julkaistu ja rehuviljan tuotanto-opas julkaistaan keväällä 2015.

Puutarhatuotannon palvelut

Teimme viljelysuunnitelmia, tukineuvontaa, tuholaistarkkailua sekä talouslaskelmia. Lisäksi tehtiin kotimaisten Kasvisten Laatutarha -auditointeja. Tuholaistarkkailu oli puutarhaneuvonnan palveluista työllistävin. Tuholaistarkkailua tehtiin toukokuun lopusta elokuun alkuun.

Marjanviljelijöille ja perunanviljelijöille tarjottiin koulutusta ja pienryhmätoimintaa Sataideaa-hankkeen puitteissa. Perunaryhmän ohella hoidettiin PerunaSatakunta ry:n kautta yhteistyötä perunanviljelijöiden kanssa. Perunantuottajille järjestettiin mm. opintomatkoja. Marjanviljelijöiden ryhmä toimi Satakunnassa aktiivisesti jo aiempina vuosina 2013-vuoden lopussa päättyneessä MarjaTsemppi-hankkeessa. Varsinais-Suomessa marjanviljelijöille tehtiin lähinnä viljelysuunnitelmia, kastelulannoitus suunnitelmia ja tukihakemuksia.

Vuoden satakuntalaiseksi matkailuyritykseksi on valittu asiakkaamme Ali-Ketolan tila Kokemäellä. Palkinto jaettiin ensimmäistä kertaa.

Eurassa järjestetyn Innovaatioleirin teemoina olivat elintarvikkeet ja teollisuus.

ProAgria Yritys

Maatilojen taloussuunnittelu

Sukupolvenvaihdosten suunnittelu jatkui vilkkaana. Olimme mukana yli 200 maatilalla suunnittele-
massa ja toteuttamassa sukupolvenvaihdosta. Asiantuntijamme olivat mukana maatilojen toiminnan
yhtiöittämisissä. Maataloudessa investointien suunnittelu hiljeni hieman edellisvuodesta. Osallisu-
tuimme liiketoiminnan suunnitteluun, investoinnin kannattavuuden arviointiin tai maksuvalmiuden
laskemiseen lähes 350 (vuonna 2013 400) asiakkaan kanssa.

Tilipalvelut

Tilipalvelut-toimintamallin kehittäminen jatkui. Palvelussa tarjoamme uudistettua taloushallinnon
palvelua niille maatilojen ja maaseutuyritysten vetäjille, jotka ovat kiinnostuneet tuloksista, niiden
kehittämisestä ja parantamismahdollisuuksista. Toimintaan liittyy kiinteä yhteydenpito asiakkaaseen
ja säännöllinen raportointi, talouden seuranta ja analysointi yhdessä asiakkaan kanssa. Tilipalvelun
palveluja tarjotaan myös osakeyhtiömuotoisille maataloille. Vuoden aikana teetettiin selvitys osake-
yhtiömaatilojen palvelujen tarpeesta.

Maaseutuyritysten neuvonta

Yritysneuvonnassa nähtiin taas vilkas vuosi. Alueella aktivoitiin ja oltiin mukana kehittämässä maa-
seutuyrityksiä eri toimialoilta. Neuvontahankkeessa palveltiin 208 maaseutuyritystä tai yrittäjäksi
aikovaa. Maatilakäytäntäisiä asiakkaista oli 23 %. Suurimpina investoijina olivat elintarvikkeiden
jatkojalostukseen keskittyvät yritykset. Maaseutumatkailuun tehtiin myös huomattavia satsauksia.
Viimeiset rahoituspäätökset ohjelmakauden 2007–2013 rahoista tehtiin kesäkuun loppuun men-
nessä. Loppuvuodesta asiantuntijat kontaktoivat jo loppuneita ja loppumassa olevia yrityshankkeita
helpottaakseen Elyn ja Leader-ryhmien maksatusruuhkia.

Asiantuntijamme olivat aktiivisesti mukana kommentoimassa uuden ohjelmakauden lakiluonnoksia
ja linjauksia sekä kehittämässä sähköistä asiointijärjestelmä HYRRÄä.

Alueella järjestettiin mm. tilamyymälän perustamiseen liittyvä koulutus, tutustumisretki lähialue-
iden tilamyymälöihin, pakkausmerkintäkoulutus, Kasvunvara – työkaluja parempaan palveluun
-pilottikokeilu Pohjois-Satakunnan matkailuyrittäjille sekä yritysideoita tuottamistyöpajoja Pohjois-
Satakunnan, Porin ja Rauman seuduilla.

Maaseutuverkosto ja innovaatioleiri

Maaseutuverkostoyksikkö haki vuosille 2014–15 alueellisia Innovaatioleirien toteuttajia. Leirit ovat
alueellinen työkalu, joiden avulla luodaan, haastetaan ja kehitetään: ideoita, ihmisiä, yritystoimintaa
ja verkostoja. Innovaatioleirin lähtökohta on tarve kehittää ja kehittyä. Se on uudentyyppinen malli
alueelliseen kehittämiseen ja palvelee riippumatta siitä, mikä kehitystarpeena on. Leirillä työskentään
alueellisten kehittämissuunnitelmien mukaisia strategisesti tärkeitä painopistealueita ja ratkotaan
näissä tunnistettuja haasteita, yhdessä kunkin alueen omien ja ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Syyskuussa järjestimme yhdessä Ukipoliksien ja Leader Ravakan kanssa SataWakka-innovaatio-
leirin, jonka teemoina olivat elintarvikkeet ja teollisuus. Leirillä törmäytettiin näitä kahta toimialaa,
vahvistettiin alueen innovaatioympäristöä, verkostoiduttiin yli maakuntarajojen, tutustuttiin uusiin
innovointityökaluihin ja etsittiin uusia ideoita alueen yrittäjien käyttöön.

Seutusopimukset ja Yritys-Suomi-yhteistyö

ProAgria on mukana alueellisissa seutupalvelusopimuksissa, jotka ovat osa valtakunnallista Yritys-
Suomi-palvelurakennetta. Seudullinen yrityspalvelu palvelee asiakkaitaan laaja-alaisen yleisneuvonnan,
yrityksen perustamisen, yrityksen kehittämisen, rahoituksen ja omistajanvaihdoksen sekä yrityksen
sijoittumisen kysymyksissä.

ProAgria Länsi-Suomi on profiloitunut vahvana maaseutuyritysten asiantuntijaorganisaationa ja
on vahvasti ollut mukana kehittämässä Työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimaa palvelua. Yritys-
Suomen verkkopalvelu kokoaa yrityksen tarvitsemat palvelut yhteen osoitteeseen. Asiantuntijamme oli
alueellinen pääkouluttaja AOYS-neuvojatyötilan käyttöönotossa. Yrityssuomi.fi on käyttäjälle maksuton
neuvonta- ja asiointipalvelu, joka tarjoaa tietoa ja palveluja yritystoiminnan käynnistämiseen, kasvat-
tamiseen ja kehittämiseen. Verkkopalvelu sisältää tiedot lakisääteisistä ja julkisista yrityspalveluista
sekä lisäksi tietoa osittain tai kokonaan yksityisesti rahoitetuista yrityspalveluista.

Asiakailta hyvää palautetta

Syksyllä tehtiin asiakaskysely yritysneuvonnan asiakkaille. Kysyttäessä ”Vastasivatko saamasi palvelut
odotuksiasi?”, 87 % vastaajista oli joko tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä saamaansa neuvontaan.
Asiantuntijat saivat arvosanaksi 9,5/10.

ProAgria Tekniikka

Rakennusneuvonta ja -suunnittelu

Rakentamisen kokonaistuotanto väheni erilaisten tilastojen ja rakennusalan suhdanneryhmien mukaan neljättä vuotta peräkkäin. Myös maatalousrakentaminen vähentyi huomattavasti edellisvuodesta. Haettuja investointitukia sekä rakennuslupia myönnettiin vuonna 2013 reilun 5 miljoonan kuutiometrin edestä ja vuonna 2014 maatalousrakentamisen aloitukset supistuivat noin 3,5 miljoonaan kuutiometriin. Vuonna 2015 on odotettavissa varsin vähäistä uudisrakentamista maataloudessa.

Yleisestä kehityksestä huolimatta rakennussuunnittelulle riitti kysyntää koko vuoden ajan. Asiakkaidemme rakennushankkeet ovat laaja-alaista erikoisosaamista ja erityisesti kotieläinrakennusten toiminnallista suunnittelua vaativia hankkeita. Suunnittelun lisäksi tarjosimme asiakkaillemme neuvontaa ja riippumatonta asiantuntemusta.

Rakennushankkeessa toimimme pääsuunnittelijana, valvojana ja vastaavana mestarina tai rakennuttajan asiantuntijana ja lisäksi autoimme esimerkiksi tarjouspyynnöissä ja kilpailuttamiseen liittyvissä asioissa.

Investoinnin tarveselvityksellä asiantuntija kartoittaa nykyisen tilanteen, esittää vaihtoehtoja ja pyrkii löytämään tilalle kustannuksiltaan sopivan ratkaisun. Tarveselvitys kannattaa teettää jo 2–4 vuotta ennen oletettua rakentamisajankohtaa. Investoinnin tarveselvityksiä tehtiin vuoden aikana 26 kappaletta. Haasteet maatalousrakentamisessa ovat vaativia, sillä entistä suurempia, halvempia ja moneen käyttötarkoitukseen soveltuvia rakennuksia tarvitaan edelleen.

Rakennustoimisto teki suunnitelmia 35 eri kohteeseen ja kaikkiaan 18 erityyppiseen rakennukseen. Erilaisiin tuotevarastoihin, navetoihin, kanaloihin ja sikaloihin tehtävät suunnitelmat sekä lämpökukukset muodostivat edellisvuoden tapaan suunnittelutöiden pääosan. Kotieläinrakennusten lisäksi suunnitelmia tehtiin myös asuinrakennuksiin ja talousrakennuksiin sekä maneeseihin, huolto- ja öljysäiliötiloihin sekä höyläämöö. Erillisiä asemakuvia tehtiin kuuteen eri kohteeseen. Tarjosimme suunnitteluapua myös eri rakennusten peruskorjauksiin ja laajennuksiin sekä käyttötarkoituksien muutoksiin.

Erilaisia rakennussuunnitelmia tehtiin seuraavasti:

Navetta	3 kpl
Sikala	1 kpl
Lämpökukukset	2 kpl
Tuotevarastot: hakevarasto, konevarastot, viljavarasto, rehuvarasto	9 kpl
Lampola	1 kpl
Kanala	2 kpl
Kuivuri	2 kpl
Muut rakennussuunnittelukohteet	6kpl
Lietesäiliöt, lantalat	6 kpl
Kustannusarviot	20 kpl

Asiakaskäyntejä tiloilla tehtiin vuoden aikana kaikkiaan lähes 100 kpl. Okra-maatalousnäyttelyn tilavierailukohteet, emolehmäkasvattamo ja korjattu ja laajennettu viljankuivuri, uusi lampola ja karitsakasvattamo sekä kolme erilaista lämpökukusta olivat rakennussuunnittelumme kohteita. Lisäksi pidettiin neljä kotieläinrakennusten avajais- ja esittelypäivää, joissa pääsi tutustumaan rakennusneuvonnan valmistuneisiin suunnittelukohteisiin. Vuoden aikana valmistuneita asuinrakennus- ja tuotantokohteita huomioitiin hyvin alan lehdissä kuten esimerkiksi Käytännön Maamies -lehdessä.

Vesitalousneuvonta ja -suunnittelu

Kesälle paalutuksia oli runsaasti, mutta syksyn salaojituksia alkoivat haitata sateet. Erityisesti huonimmilla lohkoilla korjuutyöt venyivät pitkälle syksyyn ja sadonkorjuun jälkeen. Puiduille pelloille suunnitellut lisä- tai korjaussalaojitukset jäivät osin tekemättä. Jyrsityillä uudismailla sadekuurot hidastivat ojitusten etenemistä kesän aikana.

Uusien salaojitus- ja täydennysojitussuunnitelmien määrät pysyivät pääosin edellisvuoden tasolla. Niitä tehtiin hieman vähemmän kuin edellisvuonna. Uusien salaojasuunnitelmien paalutuskohteiden määrä lisääntyi edellisvuodesta kymmenellä paalutettavien hehtaarien lisääntyessä 80 hehtaarilla. Kunnille ja maarakennusurakoitsijoille tehtävien yhdyskuntateknisiin hankkeisiin liittyvien mittaustöiden, kartoitusten ja erilaisten maaperä- ja maa-ainessuunnitelmien määrät olivat ennallaan.

Kasvua oli suurissa perkaushankkeissa, joissa ojametrimäärät lähes kaksinkertaistuivat. Avustusta voidaan tavallisesti myöntää 40 % ojitus-, järjestely-, tai säännöstely-yhteisölle tai usealle kiinteistön omistajalle yhteistä hanketta varten. Se voi olla jokien ja valtaojien perkuuta, putkiojien ja siltarumpujen rakentamista tai peltoalueiden pengertämistä.

Jätevesien käsittelyyn liittyviä suunnitelmia tehtiin vuoden aikana yhteensä kahdeksan. Ne liittyivät kaikki rakennuslupahakemuksiin. Salaojitukseen, peruskuivatushankkeisiin ja jätevesien käsittelyyn liittyvää neuvontaa tehtiin paljon puhelimessa ja erilaisissa tilaisuuksissa sekä Okra-näyttelyn tietoisuuksissa ja osastolla.

Vesitalousasiantuntijoiden toiminta jakaantui päätuotteille seuraavasti:

Uudet salaojasuunnitelmat	27 kpl	260 ha
Täydennysojitussuunnitelmat	24 kpl	255 ha
Valtaojien putkitussuunnitelmat	20 kpl	5000 m
Valtaojien perkaussuunnitelmat	6 kpl	21000 m
Salaojasuunnitelmien paalutukset	55 kpl	360 ha

Kaikkiaan erilaisia suunnitelmia tehtiin vuoden aikana yli sata.

Perinteisen vesitaloussuunnittelun lisäksi tehtiin kosteikkosuunnitelmia, maa-ainesten ottosuunnitelmia, uusinta- ja korjaussuunnitelmia, nykyarvolaskelmia, valmistumistarkastuksia ja salaojakarttojen kopioiden toimittamisia. Toimintaan on kuulunut yhteistyö Salaojayhdistys ry:n, ELY-keskuksien, salaojaurakoitsijoiden, putki-, tarvike- ja laitetuottajien kanssa.

Luonnonmukaisten materiaalien hyödyntämishanke palkittiin syyskuussa yhtenä ohjelmakauden parhaista hankkeista.

Energianeuvonta

Energian osalta tapahtui suuria muutoksia. Alkuvuoden kallis öljyn hinta laski loppuvuonna voimakkaasti. Ohjelmakauden muutos ja uusien investointitukien siirtyminen tasoitti energianeuvonnan ja investointien tarvetta. Tuettuja energiasuunnitelmia tehtiin edelleen vilkkaasti maatiloille, kaikkiaan 24 kpl.

Satakunnassa Maaseudun uusiutuvat energiat Satakunnassa (Masu II) -hanke palveli lämpöyrittäjiä ja maanviljelijöitä. Hankkeeseen kuuluivat maaseudun energiavarmuuspäivä ja Klapiuivuripäivä. Hanke oli myös mukana organisoimassa energiamatkaa Saksaan lokakuussa. Matkan teemana olivat mm. biokaasulaitokset. Loppuvuonna käynnistyi myös Luvian lämpöyrittäjäkohde.

Kansainvälinen Leader-rahoitteinen hanke Use of Natural Material for Energy and construction eli Luonnonmukaisten materiaalien hyödyntämishanke Karhuseudun, Pyhäjärvisuodun ja Jokivarsikumppanit ry:n alueilla päättyi loppuvuonna. Hanke kokosi monia innostuneita tapahtumiin ja retkille. Toukokuussa Viroon kerääntyi bussilastillinen väkeä, joka oli kiinnostunut luonnonmukaisesta rakentamisesta ja energiasta. Kesällä valmistui Kullaalle olkirakennus, joka oli myös yleisölle avoinna. Rakennuksen teosta tehtiin myös Suomen ensimmäinen olkirakennusopetusvideo. Syyskuussa hanke järjesti Virolaisille yhteistyökumppaneille nelipäiväisen teemaan sopivan retken, jonka puitteissa järjestettiin Säkylässä aiheeseen liittyvä kansainvälinen seminaari. Hanke palkittiin syyskuussa yhtenä ohjelmakauden parhaista hankkeista.

Maa- ja kotitalousnaiset

Olemme laaja-alaisesti ja näkyvästi mukana alueen maaseudun neuvontatehtävissä ja kehittämisessä sekä paikallisyhdistysten tukena. Panostimme myös tiedotukseen, mikä näkyi lukuisina osumina tiedotusvälineissä televisiota myöten.

Valtakunnallinen Metsästä voimaa -hanke tarjosi monipuolisesti mahdollisuuksia toimia metsäisellä teemalla. Kotitalousneuvonnassa järjestettiin monipuolisesti ruokakursseja luonnonantimista. Valtakunnallisten neuvontakampanjoiden toteutus onnistui hyvin ja myös tiedotusvälineet olivat kiinnostuneita toiminnasta, aina puunhalauksesta hankkeisiin. Maisema- ja pihasuunnittelua sekä neuvontaa tehtiin sekä hanketoiminnan että laskutustöiden kautta. Maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonta painottui Satakunnan alueelle. Maaseutumatkailua kehitettiin hanketoiminnan kautta Varsinais-Suomessa. Myös vuoden 2013 puolella alkanut Agronaisten avaintaidot -koulutus kesti kevääseen 2014. Järjestöpuolella toteutimme Salon seudulla uudenlaista toimintaa hankkeen kautta.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Omassa kurssitoiminnassamme olemme hyödyntäneet Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueen tuotteita mahdollisimman monipuolisesti. Ruokakursseja järjestettiin kaksitoista ja tavoitimme 177 kurssilaista. Aiheina suosikkeihin nousivat kakkukurssit. Myös luonnontuotteet petusta villiyrtteihin sekä sieniin saivat väkeä runsaasti liikkeelle. Valtakunnallisista elintarvikekampanjoista toteutettiin Biojäte paastolle- sekä Syö hyvää -hankkeita. Asiantuntijamme ovat jakaneet eri tilaisuuksissa ravitsemustietoutta.

Olimme mukana tuotteistamassa kampanjoista tapahtumia: seitsemällä alakoululla Hevi-etsivästä sekä kolmella alakoululla Älä ruoki hukkaa -kampanjasta. Tavoitimme neuvontatilaisuuksissa 826 henkeä. Kampanjoiden kautta tutuiksi tulleet teemoja hyödynnettiin myös Turun ruoka- ja viinimesuilla ja Okra-maatalousnäyttelyssä. Näistä tavoitimme 46 000 kuluttajaa.

Aikaisempien vuosien tapaan jatkoimme yhteistyötä Satamaidon meijerin kanssa tuote-esittelyiden osalta. Asiantuntijayhteistyötä tehtiin alueen muiden ruokalan toimijoiden, kuten Pyhäjärvi-instituutin ja Satafoodin sekä Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Brahean kanssa.

Maiseman- ja luonnonhoito

Sastamalassa järjestetyn Naisten virkistyspäivän teemana oli Metsästä voimaa (os. 80 henkeä). Pihasuunnitelmia tehtiin yksityisille pihalle sekä mm. sairaalan piha-alueelle. Viiden päivän opintoretelle Viron kartanoihin ja puutarhoihin osallistui 28 henkeä. Retkelle Lauhavuoren kansallispuistoon osallistui syyskuussa 12 henkeä. Sataideaa-hankkeen kautta järjestettiin viljelijöiden voimavararyhmän opintoretkeä Kolille (12 osallistujaa).

Maiseman tuotteistuksesta pidettiin esitelmä Merikarvialla (10 osallistujaa). Esitelmä tulevan ympäristökorvausjärjestelmän mahdollisuuksista metsän puolella pidettiin Porissa Metsien ekosysteemi-palvelut -seminaarissa (35 osallistujaa). Satakunnassa tehtiin vuoden aikana ympäristösuunnitelmia maatiloille, yksityisille ja yhteisöille yhteensä 18 kpl, joista isoimpana Jämin matkailualueen ympäristön suunnittelu ja Satakunnan keskussairaalan naisten- ja lastentalon ympäristön suunnittelu. Maiseman- ja luonnonhoidon neuvontaa annettiin liittyen muuttuvaan ympäristökorvausjärjestelmään Oripään Okra-näyttelyssä kolmen päivän ajan.

Tilusjärjestely-, vesiensuojelu- ja maisemanhoitohankkeessa tehtiin ympäristöneuvontakäyntejä tiloille 9 kpl. Viidelle tilalle laadittiin hankkeen puitteissa ympäristökartoitusraportti. Esitelmä maiseman- ja luonnonhoidon tuista pidettiin Porissa kesäkuussa (osallistujia 30). Retki Elonkiertoon ja Häntälän notkoille järjestettiin kesäkuussa (osallistujia 15). Koulutuspäiviä liittyen tulevaan ympäristökorvausjärjestelmään ja luonnon monimuotoisuuteen pidettiin Huittisissa ja Kankaanpäässä. Osallistujia oli yhteensä 61. Loppuseminaari ”Mitä maatalayrittäjyys tulevaisuudessa on?” järjestettiin Porissa joulukuussa (70 osallistujaa).

Matka kylämaisemaan -hankkeessa järjestettiin kaksi puutarharetkeä kesällä sekä ruskaretki syyskuussa Torronsuolle. Hankkeen aikana järjestettiin myös maisemanhoitotalkoita, joissa avattiin umpeutuneita rantametsiä. Lisäksi tehtiin jokaiselle hankkeessa mukana olevalle kylälle maisemanhoitosuunnitelma. Alueemme asiakkaille sähköpostitse jaettava Maisemautiset ilmestyi kolme kertaa.

Yritysneuvonta

Asiantuntijapalveluna panostettiin maaseutumatkailun markkinointiin ja maaseutuyritysten kehittämiseen kahden hankkeen, Satakunnan MASVA-hankkeen ja Maaseudun matkailuelinkeinojen kehittämiskärjet Varsinais-Suomessa -hankkeen, kautta. Kehittämistä tehtiin useiden teemapäivien avulla. Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten yritysneuvonnan asiantuntijat olivat edelleen mukana laajassa lähiruokaan liittyvässä yhteistyöhankkeessa Sikses parasta – aitoja makuja Satakunnasta. Sikses parasta -hankkeessa toteutettiin mm. suoramyynnin perustamistilaisuus, kaksi pakkausmerkintätalousta sekä Reko-lähiruokapäiviä. Reko-tilaisuuksissa syntyi myös neljä uutta rinkiä Satakuntaan.

Agronaisten avaintaidot -koulutukseen liittyviä koulutuspäiviä järjestettiin 3 kpl. Olimme mukana järjestämässä naisille leikkuupuimurikurssia sekä traktorinajokurssia. Opintomatkat suuntautuivat mm. Pohjois-Italiaan, tilamyymäläretki Pirkanmaalle sekä Elma-messuille Helsinkiin. Olimme mukana järjestämässä maaseutumatkailuyrittäjien vuosiseminaaria Salossa.

Järjestötoiminta

Toimialueellamme on paikallisyhdistyksiä 116 ja henkilöjäseniä jäsenyhdistyksissä 6606. Yhdistysten määrä on hieman laskussa, mutta jäsenmäärä on pysynyt melko samana. Satakunnan yhdistyksistä lähes kaikki ovat rekisteröityneitä ja ne päättävät itsenäisesti toiminnastaan. Varsinais-Suomessa suurin osa jäsenyhdistyksistä toimii edelleen maamiesseurojen alaisina naisjaostoina, vaikkakin hyvin itsenäisesti. Muutamien yhdistysten toiminnassa on selvästi nähtävillä positiivista jäsenkehitystä ja uutta aktivoitumista ja myös nuoria jäseniä on saatu mukaan. Piirikeskus piti yhteyttä yhdistyksiin jäsentiedotteiden (7 kpl) lisäksi sähköpostin, nettisivujen sekä omien Facebook-sivujen kautta. Tärkeitä yhteydenpitotapoja olivat myös kurssit sekä ostetut tapahtumat mm. kouluille ja jäsenistölle suunnatut tapahtumat mm. keväinen Naisten virkistyspäivä, Hengellinen päivä, Impinpäivä sekä Sadonkorjuujuhla. Omissa tapahtumissa markkinoimme toimintaamme. Lisäksi henkilökunta vieraili ja luennoi yhdistysten tapahtumissa ja virallisissa kokouksissa.

Hankkeet vuonna 2014

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana

Matka kylämaisemaan (Varsin Hyvä ry, Leader)
Maaseudun matkailuelinkeinojen kehittämiskärjet Varsinais-Suomessa (Ely)
Vaikuttavat Naiset (Ykkösakseli ry, Leader)

Piirikeskus mukana toteutuksessa

YritysMASVA II-neuvontahanke (PA, Ely)
Sikses parasta – aitoja makuja Satakunnasta (Pyhäjärvi-instituutti, Ely)
Sataideaa (PA, Ely)
Tilusjärjestely-, maisemanhoito- ja vesiensuojeluhanke (PA, Ely)
Lauhavuoren-Hämeenkaan luontomatkailu -hanke (Metsähallitus)

Kalastusmestari Pentti Pakkala jäi eläkkeelle vuoden 2014 lopussa.

Satakunnan Kalatalouskeskus

Satakunnan Kalatalouskeskus harjoittaa kalatalouden neuvontatoimintaa Satakunnan maakunnan alueella. Toiminta keskittyi valtaosin perusneuvontaan, hanketoimintaa ei ollut. Maa- ja metsätalousministeriön asettamia tulostavoitteita toteutettiin pitkälti ns. perusneuvonnan, eli puhelin- ja sähköpostineuvontana, sekä olemalla läsnä eri sidosryhmien kokouksissa.

Kalastuslain kokonaisuudistus ja sen myötä syntyvät muutokset aiheuttavat liikehdintää kentällä. Uudistus kiinnostaa yhä enenevässä määrin vesialueiden omistajia ja osakaskuntia. Ratkaisematon merimetsokonflikti kiristää tunnelmia erityisesti Merikarvian suunnalla. Harmaaahylkeen osalta tilanne on edelleen vaikea koko Selkämeren alueella. Yhä useampi ammattikalastaja on luopunut syyskalastuksesta heikon kannattavuuden vuoksi. Myös kalankasvattajat ovat anoneet kasvatuslupia yhä lähempää rantaa. Julkisessa keskustelussa pohditaan, mitä on kestävä kalastus ja kestävä kalavarojen käyttö.

Iktyonomi (AMK) Johanna Möttönen aloitti Kalatalouskeskuksen uutena toiminnanjohtajana lokakuun alussa. Kalastusmestari Pentti Pakkala jäi eläkkeelle vuoden päätteeksi, ja uuden kalastusmestarin rekrytointiprosessi käynnistettiin jo loppusyksystä.

Satakunnan Kalatalouskeskus on aktiivisesti pitänyt yllä ja kehittänyt suhteita eri sidosryhmiin. Kalatalouskeskus on edustettuna mm. RKTL:n Kestävän kalatalouden mallialueet -hankkeen ohjausryhmässä, hylje- ja merimetsoneuvottelukunnassa, sekä Merikarvian kunnan merimetsotyöryhmässä.

Kalatalouskeskuksella on noin 85 jäsentä, jotka koostuvat osakaskunnista ja kalastusalueista. Kalatalouskeskuksessa on pohdittu oman toiminnan uudistamista mm. kalastusalueiden, kalatalouden järjestöjen ja kalatalousviranomaisien kanssa.

Aktiivista vuorovaikutusta ammattikalastajien kanssa

Satakunnan Kalatalouskeskus on aktiivisessa vuorovaikutuksessa alueen ammattikalastajien kanssa. Kalatalouskeskus vastaa nyt myös Selkämeren Ammattikalastajat ry:n sihteerin tehtävien hoidosta. Selkämeren Ammattikalastajat ry hakeutui myös kalatalouskeskuksen jäseneksi loppuvuodesta. Kalatalouskeskus on myös päivittänyt ammattikalastajien kehittämissuunnitelmia yhteensä kolme kappaletta. Lavian Karhijärvellä valmistui hoitokalastussuunnitelma vuoden lopussa.

Selkämeren ja Satakunnan alueella toimii yhteensä kuusi kalastusmatkailuun keskittyneitä yritystä, joista osalla on toimipaikka Pirkanmaan puolella. Merikarvian ja Porin edustan merialueet ovat ka-

lastusmatkailun kannalta keskeisimpiä alueita. Kalastusmatkailua edistävää toimintaa ei ollut vuoden 2014 aikana, vaikka paineita toiminnan järjestämiseen on.

Satakunnassa on yhteensä 13 kalastusaluetta. Kalatalouskeskuksessa isännöitävien kalastusalueiden määrä nousi kahdesta viiteen. Kalastusalueet ovat Kalatalouskeskukselle arvokkaita jäseniä, joiden kanssa toimitaan aktiivisesti erilaisten hankkeiden, kuten kalastoselvitysten ja kalanpoikasten yhteishankintojen parissa. Satakunnan Kalatalouskeskus on osallistunut aktiivisesti osakaskuntien ja kalastajaseurojen kokouksiin.

Valtakunnallisen Kalastuspäivän tapahtuma, johon osallistui 40 koululaista, järjestettiin Pomarkussa yhteistyössä Isojärven kalastusalueen ja Pomarkun Kalajussien kanssa. Kalastuspäivään osallistui 40 koululaista.

Kalanvälitys ja viljely

Merkittävä työ on vuosittain kalavesien hoidon neuvonta ja istutuspoikasten toimittaminen vesialueiden omistajille. Istutuspoikasten tuotannossa vuosi 2014 oli muutaman huonomman vuoden jälkeen taas normaali.

Kuhaistutuksissa katettiin parin edellisen vuoden aikana syntyneet vajeet. Kuhavuosi oli poikkeuksellisen hyvä ja kuhia istutettiin tänä vuonna ennätysmäärä.

Alueemme luonnonravintolammikkokasvattajat ovat jatkaneet menestyksestä yhteistyötä ProAgria Länsi-Suomen kanssa. Kalastusmestari huolehti hauen ja kuhanpoikasten kasvatuksesta, markkinoinnista ja istutuksesta. Kokemäenjoen vaellussiian osalta kauden 2013 mädinhankinnasta saatiin tyydyttävästi vastakuoriutuneita myös istutettavaksi. Poikasia saatiin riittävästi luonnonravintolammikoihin. Syksyn emokalasaalis ja sitä kautta mädin määrä oli hyvä. Mädin laatu oli keskinkertainen ja voidaankin odottaa normaalia määrää vastakuoriutuneita poikasia keväällä 2015. Meritaimenen osalta istutuksiin käytettiin jo kolmatta vuotta pelkästään rasvaeväleikattuja poikasia.

Kannattavuuskirjanpito

Kannattavuuskirjanpidossa seurataan maatalous- ja puutarhayritysten sekä porotilojen talouden kehitystä n. 1 000 kirjanpitoalalta kerättävän yritysaineiston perusteella. ProAgria-keskukset toimivat Maatalouden tutkimuskeskuksen (MTT) ylläpitämän kannattavuuskirjanpito tutkimuksen tietojen hankinnassa ja uusien tilojen rekrytoijina. Kannattavuuskirjanpitoaineistoa hyödynnetään mm. tutkimuksessa, maataloushallinnossa, talousneuvonnassa, edunvalvonnassa, maatalousopetuksessa sekä tietenkin kirjanpitoaloilla. Aineistosta toimitetaan myös Suomen maataloutta koskevat tiedot EU:n maatalayritysten kirjanpidon tietoverkkoon.

Vuoden 2013 kirjanpitoaineisto saatiin ProAgria Länsi-Suomen alueella yhteensä 129 tilalta (Varsinais-Suomen alueella 53 tilaa ja Satakunnan alueella 76 tilaa). Maatalouden kannattavuuskerroin oli vuoden 2013 tutkimustietojen mukaan koko maan osalta 0,40 (Varsinais-Suomessa 0,29 ja Satakunnassa 0,45). Lähde MTT Taloustutkimus / Taloustohtori (www.mtt.fi/taloustohtori).

Talouden tunnusluvut

ProAgria Länsi-Suomi ry 1.1.2014–31.12.2014

TULOSLASKELMA

TUOTOT

Valtion varsinainen määräraha	613029,24
Erityisavustus neuvontatoimintaan	53594,00
Käyttämätön valtionapu	14541,71
Muut julkiset tuet, hankeraha	962956,36
Palvelumaksut ja myyntituotot	2426651,71
Muut toiminnan tuotot	236458,59
TUOTOT YHTEENSÄ	4307231,61

KULUT

Palvelutoiminnan kulut	-746773,98
Henkilöstökulut	-2595265,50
Vapaaehtoiset henkilösivukulut	-147875,54
Poistot ja arvonalentumiset	-10 862,30
Muut kulut	-1091981,60
KULUT YHTEENSÄ	-4592758,97

TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ -285527,36

VARAINHANKINTA

Tuotot	130428,00
TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	-155099,36

SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA

Tuotot	1320,51
Kulut	-1864,65
TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	-544,14

TILIKAUDEN TULOS -155643,50

VÄLITTÖMÄT VEROT

TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ -155643,50

ProAgria keskuskeskukset valtakunnallisesti 2014

Avaintiedot 2014

- Uutta organisoitumista tukevien palveluryhmien toiminta käynnistyi alkuvuodesta
- Maitotiloille suunnatut palvelut uusi Tuotannon ohjaus ja uudistunut Tuotosseuranta lupaavat enemmän maitoa ja euroja
- Nurmentuotannon kehittämispalvelut lanseerattiin ja ne auttavat kotieläintiloja kilpailukyyn parantamisessa
- Uudet kasvintuotannon -palvelut, Viljelysuunnittelu, ViljelyTuotto ja ViljelyKasvu, asiakkaiden saatavilla koko maassa
- Sähköisistä toimintatavoista pilotoitiin nettipalavereita ja viljelysuunnitelman tekoa verkon ylitse
- Panostus huippuosaajiin sai jatkoa: maito- ja luomuhuippuosaajien rinnalle kasvintuotannon huippuosaajat
- ProAgrian Tilipalveluun lanseerattiin uudistunut kassabudjetointi ja seuranta, jonka avulla saa hyvän käsityksen tulojen ja menojen ajoittumisesta sekä maksuvalmiudesta
- ProAgria valittiin palvelutuottajaksi ELY-keskusten kautta tarjottaviin Yritysten kehittämispalveluihin

Maito-, naudanliha- ja lammasyritykset

Lypsylehmien tuotosseurannan kehittämisprojektissa uudistettiin tuotosseurannan laskenta, otettiin käyttöön tiedon laatupisteet ja suunniteltiin tiineystestin pilotointi. Valtakunnallinen asiantuntijaverkosto perustettiin uudistuneiden toimintojen ja palvelujen toteuttamiseksi.

Uusi Tuotannon ohjaus -palvelu lanseerattiin. Palvelun ytimenä on tuotosseurannan tuloksista ja navettahavainnoista johdetut tavoitteet. Tuotannon ohjaus keskittyy mm. karjan hedelmällisyyteen, utareterveyteen ja olosuhteiden parantamiseen.

Ruokinnan ohjaus -palvelua tehtiin jo 60 %:lle tuotosseurantaan kuuluville tiloille. Nuorkarjan tee-

mavuonna kiinnitettiin enemmän huomiota hiehojen kasvuun ja hyvinvointiin. Puolelle asiakastoista suunniteltiin myös hiehojen ruokinta. ProAgrian Verkkopalvelujen Rehulato-palveluun rakennettiin yhteydet vuoden aikana säilörehuja analysoiviin laboratorioihin.

Nurmentuotannon kehittämispalvelut tuoteistettiin kolmeksi eri palvelukokonaisuudeksi: NurmiKasvu, NurmiTuotto ja NurmiToiminta. Lihautuotuksille tarjottiin uusia nurmipalveluja ja kasvustokäyntejä sekä ruokinnansuunnittelua. Yrittäjien osaamista kehitettiin alueellisissa hankkeissa. Maidontuotannon uuteen Huippuosajaj-ohjelmaan valittiin 15 uutta asiantuntijaa.

Kasvi-, puutarha-, sika- ja siipikarjayritykset

ProAgrian kasvintuotannon palvelut uudistuivat: Viljelysuunnittelu, ViljelyTuotto ja ViljelyKasvu. Palvelut on suunnattu erityisesti viljajiloille, viljaa käyttäville sika- ja siipikarjajiloille ja luomuviljajiloille. Palveluun sisällytettiin uusina asioina mm. markkinanäkymien ottaminen huomioon, sadon määrä- ja hintatavoitteiden asettaminen sekä ennakkolaskelman tekeminen.

Neuvo 2020 -Maatilojen neuvontajärjestelmän käyttöönottoa ja palvelutarjontaa valmisteltiin. Järjestelmään liittyvinä palveluina tarjotaan kartoituksia ja selvityksiä uusiin ympäristötoimiin, energiaratkaisuihin ja eläinten hyvinvointitoimenpiteisiin.

Viljelysuunnittelupalvelussa otettiin käyttöön sähköisiä toimintamalleja. Viljelysuunnitelma valmistellaan asiantuntijan toimesta etukäteen asiakkaalta saatujen lähtötietojen ja edellisvuoden tulosten perusteella, ja viimeistellään asiakkaan kanssa nettiyhteyden välityksellä. Netin yli toimiminen mahdollistaa muutosten teon viljelysuunnitelmaan nopealla aikataululla. Valmiuksia siirtyä netissä toimivan WebWisun käyttöön lisättiin ennen uuden ohjelmakauden alkua.

Asiantuntijoiden koulutuksessa ja tiedonvaihdossa lisättiin etäkoulutuksia. Kasvi-, puutarha- ja luomutuotannon ajankohtaisasioita käsiteltiin säännöllisissä Klinikka-nettipalaverissa. Lisäksi pelto- ja puutarhakasvineuvonnassa otettiin käyttöön viikoittaiset kasvukauden ajankohtaisinfot.

Uutena ProAgrian järjestämänä tapahtumana toteutettiin Pohjanmaan Peltopäivä Seinäjoen Ylistarossa.

Sikatoimialaa kehitettiin hankkeissa

Sikatalouden kehittäminen keskittyi valtakunnallisiin ja alueellisiin hankkeisiin. Toimiva Sikala -hankkeen tuloksena saatiin mm. välikasvatuksen hyvät käytännöt ja tärkeät tunnusluvut selville. Myös alueelliset sikatalouteen liittyneet hankkeet, Lihatilán Talous -hanke Etelä-Pohjanmaalla, Lihatilán Skarppiohjelma Etelä-Savossa, Huomisen hämäläinen maatila- ja Kaakkois-Suomen sikatalouden kehittämishanke ProAgria Etelä-Suomessa tavoittivat suunnitelmien mukaan sikatilayrittäjiä koulutusten ja tilakäyntien muodossa. Hankkeet mm. paransivat sikatilojen johtamis-, talous-, tuotanto- ja ympäristöosaamista.

Welfare Quality -arviointiin liittyvää yhteistyötä jatkettiin Snellmanin Lihanjalostus Oy:n kanssa. Atria Suomi Oy:n kanssa käynnistettiin yhteistyö sikatilan tuotantotietojen tallennus- ja lähetyspalvelussa sikatilan ja teurastamon väliseen tiedonvaihtoon liittyen.

ProAgria Liha Osaamiskeskus oli mukana myös elintarvikeketjun alkutuotannon laatujärjestelmien kehittämiseen liittyvässä hankkeessa sekä Sikavan rekisterin sika-asiantuntijaryhmässä ja laatujärjestelmän kehitystehtävissä. Okra- ja KoneAgria -näyttelyissä esiteltiin sikapalveluita yhdessä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT:n ja Sikayrittäjät ry:n kanssa.

Yritys- ja tilipalvelut

ProAgrian yrityspalvelujen pääpaino on yritysten perustamiseen ja yritysten liiketoiminnan uudistamiseen liittyvissä palveluissa, investointi-, rahoitus- ja taloussuunnittelussa, Tilipalveluissa sekä palvelukehityksessä Kasvunvara-toimintamallilla.

ProAgria valittiin palvelutuottajaksi ELY-keskusten kautta tarjottaviin Yritysten kehittämispalveluihin. Yritysasiantuntijoiden osaamista kehitettiin mm. yritysneuvojan erikoisammattitutkinnolla yhteistyössä Management Institute of Finland MIF:n kanssa. Tutkinnon on suorittanut jo 40 proagrialaista yritysasiantuntijaa.

Yhteistyö Yritys-Suomen seudullisissa yrityspalveluissa jatkui muiden alueellisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat ELY-keskukset, kunnalliset kehittämissyhtiöt, TE-toimistot, Leader-ryhmät ja Uusyrittäjäkeskukset. Uuden Maaseutuohjelman 2014–2020 ja siihen liittyvien toimenpiteiden valmistelu käynnistettiin.

Energiatietokannan ja -tuotantoon liittyvää viestintää ja sisällöntuotantoa painotettiin kehityshankkeissa. Lisäksi osallistuttiin ohjausryhmätyöhön. Energiasuunnitelmia tehtiin maataloilla ja energiasuunnitelmätietoa koottiin tunnusluvuiksi. Lisäksi tuotettiin energiantuotantolaitosinvestointeihin liittyvää ohjeistavaa materiaalia.

KASVI

Pasi Nummela Palvelupäällikkö, ViljelyKasvu, koulutukset, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	0400 970 913
Satu Näykki Kasvinviljelytilojen asiakasvastaava, luomutuotanto, lammastuotanto, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	043 825 1225
Heikki Ajosenpää Luomutilojen asiakasvastaava, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	050 602 58
Susanna Korpilampi luomutuotanto, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	0400 838 924
Jarmo Pirhonen ViljelyKasvu, koulutukset, viljelysuunnitelmat, työterveyshuolto, tukineuvonta, Neuvo 2020	050 569 6885
Simo Saarikallio liiketoimintasuunnitelmat, omistajanvaihdokset, kirjanpito ja verotus, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	0500 743 272
Mikko Mattila ViljelyKasvu, liiketoimintasuunnitelmat, omistajanvaihdokset, kirjanpito ja verotus, kannattavuuskirjanpito, viljelysuunnitelmat, Neuvo 2020	050 608 52
Atte Mäkitalo 1.10.-30.4. kirjanpito ja verotus, työterveyshuolto, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	0400 420 697
Erkki Koivuniemi viljelysuunnitelmat, kirjanpito ja verotus, tukineuvonta, Neuvo 2020	0500 339 613
Ilpo Hartikainen kirjanpito ja verotus, työterveyshuolto, koulutukset, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	050 569 6881
Marja Tuononen Vihannes- ja marjatilojen asiakasvastaava, laatutarha- auditioija, perunantuotanto, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	040 591 9489

MAITO JA NURMI

Riitta Pietilä Maitoryhmän palvelupäällikkö, sikatilojen asiakasvastaava, Neuvo 2020	050 413 1474
Anu Ellä Huippuosaaja (nurmiviljely, säilörehuntuotanto, pienryhmätoiminta), Neuvo 2020	040 180 1260
Jarkko Storberg Huippuosaaja (nurmiviljely, säilörehu, pienryhmätoiminta), maitotilan investoinnit ja kehittäminen, Neuvo 2020	0400 849 992
Virva Hallivuori Huippuosaaja (säilörehu), ruokinnanohjaus, maidontuotanto, naudanlihantuotanto, Neuvo 2020	0400 953 623

Sanna Jääskeläinen Maidontuotannon asiakasvastaava, tuotosseuranta, ruokinta, tuotosseurannan tekniikka, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	050 517 7750
Anne Johansson luomukotieläintuotanto, työterveyshuolto, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	0400 719 413
Lisbeth Rintala maidontuotanto, ruokinta, maitotilan talous, kirjanpito, veroneuvonta, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	050 356 4738
Nina Nieminen maidontuotanto, ruokinta, nuorkarja, hedelmällisyys, työterveyshuolto, maitotilan investoinnit ja kehittäminen, Neuvo 2020	050 604 56
Pirkko Kaukonen kasvintuotanto, naudanlihantuotanto (Palaa töihin syksyllä 2015.)	0400 774 965
Paula Kohijoki maidontuotanto, ruokinta, nurmiviljely, Neuvo 2020	050 325 3639
Liisa Koiranen maidontuotanto, ruokinta, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	0400 725 995
Marjut Lehtinen maidontuotanto, ruokinta, viljelysuunnitelmat, kirjanpito, tukineuvonta, Neuvo 2020	0400 922 321
Helinä Mukka maidontuotanto, ruokinta, automaattilypsy, SOP-työohjeet, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	050 590 2083
Tarja Peltomäki maidontuotanto, ruokinta, tuotosseurannan tekniikka, maitomittarien testaus ja huolto, Neuvo 2020	040 741 7397
Ulla-Maija Reinilä maidontuotanto, tuotosseuranta, ruokinta, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	050 365 2037
Mari Koskela työterveyshuolto, viljelysuunnitelmat, hevostalous, tukineuvonta, Neuvo 2020	040 536 5863

TALOUS JA JOHTAMINEN

Kari Ranta Talouspalveluiden asiakasvastaava, omistajanvaihdokset, yritysjärjestelyt, kaupanvahvistaja, liiketoimintasuunnitelmat, siipikarjatilojen asiakasvastaava (palaa töihin 1.11.2015)	050 569 6890
Eero Aaltonen omistajanvaihdokset, liiketoimintasuunnitelmat, verosuunnittelu, kannattavuuskirjanpito	0500 190 180
Tapio Hietaoja omistajanvaihdokset, kaupanvahvistaja, liiketoimintasuunnitelmat, viljelysuunnitelmat, verotus, tukineuvonta	0500 590 242

Pertti Riikonen omistajanvaihdokset, yritysjärjestelyt	0400 598 819
Risto Heininen lakiasiat, sopimus- ja omistusjärjestelyt	0400 862 006
Vesa Ali-Sippola hanketoiminta, kannattavuuskirjanpito, työterveyshuolto	050 664 73
Olli Saaristo liiketoimintasuunnitelmat, kannattavuuskirjanpito, ViljelyKasvu	043 825 1224
Tuija Makkonen kannattavuuskirjanpito	0400 769 692

Tilipalvelut

Elina Heliander Tilipalveluiden vastaava, työterveyshuolto tilipalveluvastaava	043 825 1223
Riia Rantala kirjanpito ja verotus, yritystuet, viljelysuunnitelmat, tukineuvonta, Neuvo 2020	0400 838 925
Maarit Syrjälä kirjanpito ja verotus, viljelysuunnitelmat, työterveyshuolto, tukineuvonta, Neuvo 2020	050 590 2082
Marja Lehtinen Toimistosihteeri kirjanpito, palkanlaskenta	0400 251 828

YRITYSPALVELUT

Anne Heikintalo Yritysneuvonnan asiakasvastaava, investointiaavustukset, maksatushakemukset, hanketoiminta	050 527 7145
Sari Uoti yritystuet, investointiaavustukset, maksatushakemukset	050 552 1626

SATAKUNNAN KALATALOUSKESKUS

Johanna Möttönen Toiminnanjohtaja, kalatalousneuvonta, kalastusalueet, elinkeinokalatalous, kalavesien hoito	0400 164 044
Tero Ylikylä kalatalousneuvonta, kalastusalueet, kalavesien hoito, istutustoiminta	0400 590 251
Kimmo Puosi kalastusmestari	0500 822 181

TEKNIikka

Kimmo Laine Palvelupäällikkö, salaoja- peruskuivatus- ja jätevesisuunnittelu, mittauspalvelut, salaojakartta-arkisto, Neuvo 2020	050 512 1400
Tapani Kyrölä salaoja-, peruskuivatus- ja jätevesisuunnittelu, mittauspalvelut, salaojakartta-arkisto, Neuvo 2020	050 593 5877
Seppo Jokiniemi tuotanto- ja asuinrakennussuunnittelu	050 664 71

Anu Aho tuotanto- ja asuinrakennussuunnittelu	050 569 6886
Jukka Kontulainen energianhallintapalvelut tiloille, energiasuunnitelmat, Neuvo 2020	040 829 8135

MAA- JA KOTITALOUSNAISET

Mari Mäenpää Vt. toiminnanjohtaja, kotitalous- ja yritysneuvonta, järjestövastaava, hygieniaosaamiskoulutus ja -testit yritys, kotitalous, matkailu- ja palvelualat, luonnontuotteet	050 603 69
Leena Ylikännö yritysneuvonta: matkailu-, ruoka- ja luonnontuoteala, Maakuntien Parhaat -merkin yhdyshenkilö	0400 637 591
Henna Kyrrä kotitalous- ja yritysneuvonta, kuluttajaneuvonta ja -kampanjat, hygieniaosaamiskoulutus ja -testit	043 825 0583
Anna Kari kotitalousneuvonta, kuluttajaneuvonta ja -kampanjat, järjestöasiat	050 555 8440
Sanna Seppälä maisema- ja ympäristösuunnittelu sekä -neuvonta, ympäristösopimukset, Neuvo 2020	050 590 2085
Katri Salminen maisema- ja ympäristösuunnittelu sekä -neuvonta, ympäristösopimukset, Neuvo 2020	050 664 74

SISÄISET PALVELUT

Timo Junnila toimitusjohtaja	0500 665 918
Päivi Levola-Hesso taloushallinto, hankkeet	050 301 4890
Danuta Lehto kehityspäällikkö	043 825 0104
Emma Pikkarainen markkinointi- ja viestintävastaava	050 664 70
Essi Jokela viestintäassistentti	040 6721441
Petteri Aakula IT-asiiantuntija	020 747 2464
Veli-Pekka Koivisto IT-asiiantuntija	0400 501 661
Tuula Salomaa toimistosihteeri	0400 929 353
Tuula Kuparinen toimistosihteeri	040 672 1490

S-POSTIT OVAT MUOTOA:

etunimi.sukunimi@proagria.fi ja
etunimi.sukunimi@maajakotitalousnaiset.fi.

PALVELUTOIMISTOT:

Pori, Itsenäisydenkatu 35 A, 28130 Pori
(avoinna klo 8–15.30) | Turku, Artturinkatu 2, 20200 Turku
(avoinna klo 9–15.30)

**ALUETOIMISTOT PALVELEVAT
SOPIMUKSEN MUKAAN:**

Keskuskatu 51 B, 38700 Kankaanpää
Kiiruuntie 1, 31400 Somero
(yhdessä ProAgria Etelä-Suomen kanssa)

Luvalahdentie 1, 27500 Kauttua, Eura | Torkinkatu 14, 32700 Huittinen
Vareliuksenkatu 2, 32200 Loimaa | Örninkatu 15, 24100 Salo

ProAgria Länsi-Suomi
Itsenäisyydenkatu 35 A, 28130 PORI
Artturinkatu 2, 20200 TURKU
P. 020 747 2550

info.lansi@proagria.fi
www.proagria.fi/lansi

www.maajakotitalousnaiset.fi/lansi

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti.